

Meghatározható a kereszténység?

Mint bármely más vallásnak, a kereszténységnek is joga van az önmeghatározásra, mind kifelé (a vallások és keresők világa felé), mind befelé (a magukat kereszténynek vallók felé). Ugyanakkor, mint bármely más vallásnak, a kereszténységnek is sok változata van. Rengeteg, önmagát kereszténynek valló vallási közösség létezik, ugyanakkor a közöttük levő különbségek esetenként óriásiak. Ráadásul manapság még olyanok is kereszténynek vallják magukat, akik nem is tartoznak egyházhoz, legfeljebb papíron, vagy csupán szimpatizálnak a kereszténységgel. Ebben a helyzetben tehát jogosan merül fel a kérdés, hogy *mi* a kereszténység lényege, *ki* keresztény, *tudhatjuk-e* mindezt, és ha igen, *honnan*?

1. Honnan tudhatjuk, mi a kereszténység?

Ami a kereszténység lényegének meghatározását illeti, ugyanúgy kell eljárunk, mint más vallások esetében:

1. Először is, vissza kell mennünk a *történelmi forrásokhoz*. Lehet tudni, hogy miben hitt, és mit tanított a vallás alapítója, Jézus, illetve miben hittek, és mit tanítottak az ő első tanítványai és az első keresztény nemzedékek. Ehhez csupán el kell olvasni az *Újszövetséget*, a Jézusról szóló kortárs *nem keresztény* utalásokat, illetve az első évszázadok *egyházi irodalmát* és az egyházzal szembeni kritikákat.
2. Másodszor, a forrásokat szükséges *megfelelően kezelni*. Mint minden irodalmi szövegnek, a Szentírás értelmezésének is megvannak a maga sajátos, műfaji és józan ész diktálta szabályai. Ezek nélkül a Szentírásba ugyanúgy bárki bármit belemagyarázhat, mint bármely más szövegbe.
3. Harmadszor, érdemes megismerkedni a kereszténységnek *a kezdetek óta létrejött formáival*: az egyház- és dogmatörténet nem csak a változásokra és változatokra, hanem a sokszor újrafogalmazott, de máig változatlan lényegre is jól rámutat.

2. Honnan tudhatjuk, ki keresztény?

Ami a „keresztény” elnevezés *történelmi* használatát illeti, a források a következőről tanúskodnak:

1. Először is, maga a „keresztény” kifejezés ragadványnév, Krisztus tanítványait *kívülállók* nevezték el így az 1. század közepe táján (ApCsel 11:26). A szó eredetije, a görög *khrisztianosz* azt jelenti, „Krisztus híve” vagy „krisztusi” (ahogy a *heródiánosz* „Heródes-párti”). Fontos látni, hogy a *tanítványokat* hívták így, tehát a hitüket gyakorló hívőket, akiknek a tettei és szavai a kívülállók számára arra a bizonyos Krisztusra mutattak.
2. Másodszor, mivel a tanítványok megkülönböztető nevet kaptak, a kívülállók szerint is létezett egy olyan világnézeti és erkölcsi rendszer, amit *csak Krisztus tanítványai* vallottak és éltek, más nem. Aki nem hitte és élte, amit ők, az nem állította magáról, hogy közéjük tartozik – különösen nem az üldöztetésekkel terhes első három évszázadban (vö. 1Pt 4:14).
3. Harmadszor, ez a jól körülhatárolható világnézeti és erkölcsi rendszer *ma is létezik*, az Újszövetségből ma is megismerhető, és ma is ugyanúgy megélhető. Logikus tehát, hogy valójában csak azok keresztények, akik ezekhez a gyökerekhez elviekben és gyakorlatban egyaránt ragaszkodnak.
4. Negyedszer, az első századokban még nem léteztek millió számra ún. *névleges keresztények*, akik egyháztagok, de nem tanítványok, és szavaik, tetteik nem Jézusra mutatnak.

A „keresztény” szón természetesen nincs *copyright*, ezért ma úgy tűnhet, hogy bárki annak tarthatja és nevezheti magát, méghozzá különösebb következmények nélkül – legalábbis a világnak ezen a részén, ma még. Ennek ellenére nem az a kérdés, ki minek nevezi magát itt a földön, hanem hogy az ő neve fel lett-e már jegyezve a mennyei nyilvántartásban (lásd Lk 10:20, Fil 4:3, Zsid 12:13)?

3. Az egyetemes egyház és hit kérdése

A sok protestáns felekezet, nemzeti ortodox egyház és katolikus lelkeségi mozgalom különbségeinek ismeretében jogos a kérdés, hogy lehet-e beszélni valamiféle „egyetemes” hitről és „egyetemes” egyházzal, illetve fel lehet-e lépni valami ilyesminek a nevében?

1. Az „egyetemes” (gör. *katholikosz*) szónak az egyház történelme során több jelentése is volt. Az ókori írók számára egyszerűen a helyi közösségek összességét jelentette, Constantinus után a birodalmi egyházra utalt, a 11-13. századi egyházszakadás óta a nyugati, latin egyházfélre (szemben az ortodox egyházakkal), a 16. századi reformáció után pedig a római püspök által vezetett egyházra (szemben az ortodox és a protestáns egyházakkal).
2. Manapság a fogalom kettős használatban van. Egyrészt vannak felekezetek, amelyeket ezzel a névvel jelölünk (pl. a római és a görög katolikus). Másrészt az ökumenikus teológia a felekezeti határoktól és tagságtól független, ún. nem látható egyházat érti alatta, amelynek minden újjászületett hívő a tagja.
3. Az „egyetemes hit” tehát a fentiek alapján az a világnézeti és erkölcsi rendszer, amely az egyház ókori egyetemes hitvallásaitól (325 Nikaia, 381 Konstantinápoly, 431 Ephszosz, 451 Khalkedon stb.) a modern egységmozgalmak teológiai konszenzusaiig (az Egyházak Világtanácsának ún. „Bázis”-a, a Nemzetközi Evangéliumi Aliansz hitvallása) fennmaradt.
4. Az „egyetemes egyház” pedig mindazoknak a hívőknek a lelki közössége, akik e közös és egyetemes hit alapján – a sok szervezet, sokféle liturgiai forma és teológiai részletkülönbség ellenére is, ezeken túl is – mindörökre összetartoznak. Aki így gondolkodik az egyház egyetemességéről, azaz katolicitásáról, az bármely keresztény felekezet tagja, egyben „katolikus” is.

Egy olyan *felekezetközi* hitvédelmi szolgálat, mint például az Apológia Kutatóközpont, csak azoknak a nevében – azaz érdekében, támogatásával és tetszésére – léphet fel, akik Krisztus egyházáról ugyanígy gondolkodnak. Ők a munkánkat általában értékelni fogják, attól függetlenül, hogy bizonyos részletkérdésekben egyet értenek-e, vagy sem. Az egyházzal persze másképpen, sokkal szűkebben is lehet gondolkodni, ezért vannak olyan felekezetek, amelyek nyíltan vagy burkoltan „a mi egyházunk az igazi egyház” elvét vallják. Tanulmányaink azonban éppen ez ellen a mentalitás ellen kívánnak bibliai, történelmi és logikai érvekkel küzdeni.